Інститут економічних досліджень та політичних консультацій

Німецька консультативна група

Серія консультативних робіт [PP/05/2011]

Кількісна оцінка варіантів регіональної інтеграції України:

глибока та всеосяжна зона вільної торгівлі з ЄС чи митний союз з Росією, Білоруссю та Казахстаном

Вероніка Мовчан, Рікардо Джуччі

Берлін/Київ, листопад 2011 року

Про Інститут економічних досліджень та політичних консультацій

Інститут економічних досліджень та політичних консультацій (ІЕД) – провідний український аналітичний центр, що спеціалізується на економічних дослідженнях та консультаціях з питань економічної політики. ІЕД був заснований у жовтні 1999 року провідними українськими політиками та Німецькою консультативною групою з питань економічних реформ.

Місія ІЕД - вироблення альтернативного погляду на ключові проблеми суспільного та економічного розвитку України. В рамках місії ІЕД націлює свою діяльність на надання висококваліфікованої експертної оцінки в галузі економіки й економічної політики, на формування громадської думки шляхом організації відкритого публічного діалогу, на сприяння розвитку економічних та суспільних наук і стимулювання розвитку дослідницької спільноти України.

Інститут економічних досліджень та політичних консультацій
Рейтарська 8/5-А,
01034 Київ, Україна
Тел: +38 044 / 278 63 42
Факс: +38 044 / 278 63 36
institute@ier.kiev.ua
http://www.ier.com.ua

Про Німецьку консультативну групу

Німецька консультативна група з питань економічних реформ працює в Україні з 1994 року, консультуючи український уряд та інші державні органи, такі як Національний банк України, по широкому колу питань економічної політики і розвитку фінансового сектору. Наші аналітичні роботи презентуються і обговорюються під час постійних зустрічей з посадовцями високого рангу. Група фінансується німецьким Федеральним міністерством економіки і технологій у рамках програм TRANSFORM та наступних після неї програм технічної допомоги.

Німецька консультативна група
З питань економічних реформ
c/o Berlin Economics
Schillerstr. 59
D-10627 Берлін
Тел: +49 30 / 20 61 34 64 0
Факс: +49 30 / 20 61 34 64 9
info@beratergruppe-ukraine.de
www.beratergruppe-ukraine.de

© 2011 Німецька консультативна група

© 2011 Інститут економічних досліджень та політичних консультацій

Всі права захищені.

Кількісна оцінка варіантів регіональної інтеграції України: глибока та всеосяжна зона вільної торгівлі з ЄС чи митний союз з Росією, Білоруссю та Казахстаном

Резюме

Зовнішня торгівля відіграє важливу роль в економіці Україні. Вартісні обсяги торгівлі товарами та послугами країни становила понад 100% від ВВП в 2010 році. Незважаючи на значні обсяги, існує ще багато можливостей для розширення зовнішньої торгівлі, що, в свою чергу, призведе до прискорення економічного зростання і підвищення добробуту. Отже, зовнішньоторговельна політика України має бути спрямована на збільшення обміну товарами та послугами з іншими країнами.

Якщо слушність цієї мети фактично не обговорюється, питання про те, як досягти цієї мети, набагато складніше. Зокрема, останнім часом активно обговорюється роль регіональних торговельних угод. Таке обговорення необхідно, оскільки теоретичні роботи, а також міжнародний досвід показують, що регіональні торговельні угоди можуть призвести до збільшення, але й до зменшення зовнішньої торгівлі.

У випадку України останнім часом обговорюються два основні варіанти регіональної інтеграції. Одним з них є створення глибокої та всеосяжної зони вільної торгівлі з ЄС, тоді як іншими є приєднання митного союзу Росії, Білорусі та Казахстану.

Ця роботи робить важливий внесок в це обговорення, оскільки представляє кількісну оцінку обох варіантів з точки зору їх впливу на добробут та інші економічні змінні. Крім того, ми надаємо інформацію про модель та дані, які використовуються для розрахунків, що робить результати прозорими і такими, які можуть повторити незалежні експерти.

Результати нашого дослідження є простими. Вступ до митного союзу Росії, Білорусі і Казахстану призведе до скорочення добробуту в Україні на 0,5% в середньостроковій і на 3,7% в довгостроковій перспективі. Цей результат обумовлений підвищенням ввізних мит в Україні і, отже, згортання торгівлі. З іншого боку, проста ЗВТ з ЄС призведе до збільшення добробуту на 1,3% в середньостроковій і на 4,6% в довгостроковій перспективі. Глибока і всеосяжна ЗВТ може підвищити добробут на 4,3% в середньостроковій і на значні 11,8% в довгостроковій перспективі.

Інтерпретація результатів є легким завданням. З метою збільшення зовнішньої торгівлі і, отже, добробуту українського народу, політики мають укласти глибоку і всеосяжну ЗВТ ЄС. У той же час, приєднання до митного союзу колишніх радянських республік викличе згортання торгівлі і, тим самим, зробити українське населення біднішими.

Автори

Вероніка Мовчан	movchan@ier.kiev.ua	+38 044 278 63 42
Рікардо Джуччі	giucci@berlin-economics.com	+49 30 / 20 61 34 64 0

Зауваження

Ця робота представляє окремі результати більшого проекту ІЕД, спрямованого на оцінку економічних наслідків варіантів регіональної інтеграції, з якими стикається Україна. Цей проект був підтриманий Світовим банком (Договір № 7155026/2), а також Фондом «Відродження» (проект № 447304).

Подяка

Автори бажають висловити свою вдячність кільком анонімним референтам за коментарі до цієї роботи. Звичайні застереження застосовуються.

Зміст

1. Вступ 1

2. Структура торгівлі України 1

3. Поточний торговельний режим 4

3.1 Торговельний режим з ЄС 4

3.2 Торговельний режим з Росією, Білоруссю та Казахстаном 5

4. Опис варіантів регіональної інтеграції 6

4.1. Глибока і всеосяжна ЗВТ з ЄС 6

4.2 Митний союз Росії, Білорусі та Казахстану 8

5. Кількісна оцінка варіантів регіональної інтеграції 11

5.1 Сценарії 11

5.2 Обговорення результатів 11

6. Висновки 13

Додаток А. Огляд моделі 14

1. Вступ

Україна є малою відкритою економікою, що дуже зацікавлена в сприятливому середовищі, яке б давало легкий доступ до зовнішніх ринків і забезпечувало стабільні торговельні потоки. Членство у Світовій організації торгівлі (СОТ) зробило значний внесок у досягнення цієї мети, забезпечивши певний рівень стабільності та прозорості торговельної політики в Україні та в країнах-партнерах. Тим не менш, поглиблення регіональної інтеграції створює додаткові можливості для лібералізації торгівлі і, отже, економічного розвитку.

Зараз Україна опинилася в унікальній ситуації. Країна виявилась «затиснутою» між двома митними союзами, а саме Європейським Союзом та Митним Союзом Росії, Білорусії і Казахстану (РБК МС), який був створений в рамках ЄврАзЕС.

Україна офіційно проголосила європейську інтеграцію як стратегічну мету своєї зовнішньої політики. У 2007 році були розпочаті переговори щодо укладання Угоди про асоціацію з ЄС, а переговори про створення глибокої та всеосяжної ЗВТ почались в 2008 році. У жовтні 2011 року було оголошено про технічне завершення переговорів щодо глибокої та всеосяжної ЗВТ, хоча парафування і ратифікація угоди знаходяться під питанням, зважаючи на виклики, з якими стикнулись партнери у сфері політичного діалогу.

Співробітництво з країнами СНД також розглядається як стратегічний пріоритет України. Допоки високопосадові особи підкреслюють зону вільної торгівлі як бажаний рівень економічної інтеграції з пострадянськими країнами. Підписання Угоди про ЗВТ між країнами СНД є важливою складовою цієї стратегії. Водночас, Росія активізувала зусилля, намагаючись переконати Україну приєднатися до РБК МС.

Це дослідження продовжує економічну оцінку цих двох ключових варіантів регіональних інтеграції, з якими стикаються українські політики. Робота доповнює звичайне обговорення якісних парламентів з кількісною оцінкою наслідків інтеграції.

Решта роботи побудована таким чином. У Розділі 2 обговорюється структура торгівлі Україна. Розділ 3 містить огляд поточного торговельного режиму у відносинах з ЄС та країнами СНД. В Розділі 4 обговорюються ключові варіанти регіональної інтеграції України, в тому числі глибока та всеосяжна ЗВТ з ЄС і РБК МС, а в Розділі 5 наводиться кількісна оцінка економічних наслідків цих варіантів.

2. Структура торгівлі України

Україна є малою відкритою економікою, яка значною мірою покладається на зовнішню торгівлю. Експорт товарів та послуг склав 50,2% від номінального ВВП у 2010 році, тоді як співвідношення імпорту до ВВП сягнуло 53,0%. Товарообіг країни зріс на 250% протягом 1996–2010 років.

Відповідно до гравітаційної теорії міжнародної торгівлі, Україні торгує головним чином зі своїми сусідами, а саме з Європейським Союзом і митним союзом Росії, Білорусі та Казахстану.

Протягом останньої декади на ці дві групи країн припадало близько двох третин загального товарообігу України (Таблиця 2.1), хоча їх відносна значимість з часом змінювалась. Початкова досить сильна торговельна орієнтація країни на колишні радянські республіки поступово знизилась, і торговельні потоки переорієнтувались на ЄС і решту світу, зокрема на країни Азії. У період з 1996 по 2007 роки частка ЄС зросла з 24,4% до 32,9% від загального товарообігу, тоді як частка Росії, Білорусі та Казахстану знизились з 49,3% до 32,4%.

Однак географічна структура торгівлі країни останнім часом зміщується назад до РБК МС, що обумовлено збільшенням цін на енергоносії, а також різною динамікою відновлення попиту після глобальної кризи. В результаті на ЄС припадало 28,7% від загального товарообігу України, а на РБК МС –37,6% в 2010 році.

Таблиця 2.1 Географічна структура товарної торгівлі України, 1996-2010

	Структура торгівлі, % від загального				***Темпи приросту, % за період***	
Експорт						
	1996	**2000**	**2007**	**2010**	**1996-2010**	**2000-2010**
ЄС-27	23.3	33.1	28.2	25.4	289.3	170.7
РБК МС	44.2	26.4	31.8	32.3	161.3	333.1
Решта світу	32.5	40.5	40.0	42.3	364.6	268.0
Всього	*100.0*	*100.0*	*100.0*	*100.0*	*257.1*	*252.9*
Імпорт						
	1996	**2000**	**2007**	**2010**	**1996-2010**	**2000-2010**
ЄС-27	25.2	30.0	36.7	31.4	330.4	356.4
РБК МС	53.5	48.9	33.0	42.0	171.2	274.0
Решта світу	21.3	21.1	30.4	26.5	329.5	447.1
Всього	*100.0*	*100.0*	*100.0*	*100.0*	*245.0*	*335.2*
Товарообіг						
	1996	**2000**	**2007**	**2010**	**1996-2010**	**2000-2010**
ЄС-27	24.4	31.6	32.9	28.7	312.7	256.9
РБК МС	49.3	37.4	32.4	37.6	167.2	295.3
Решта світу	26.3	31.0	34.7	33.7	349.0	327.6
Всього	*100.0*	*100.0*	*100.0*	*100.0*	*250.5*	*293.2*

Джерела: UN Comtrade, оцінки автора

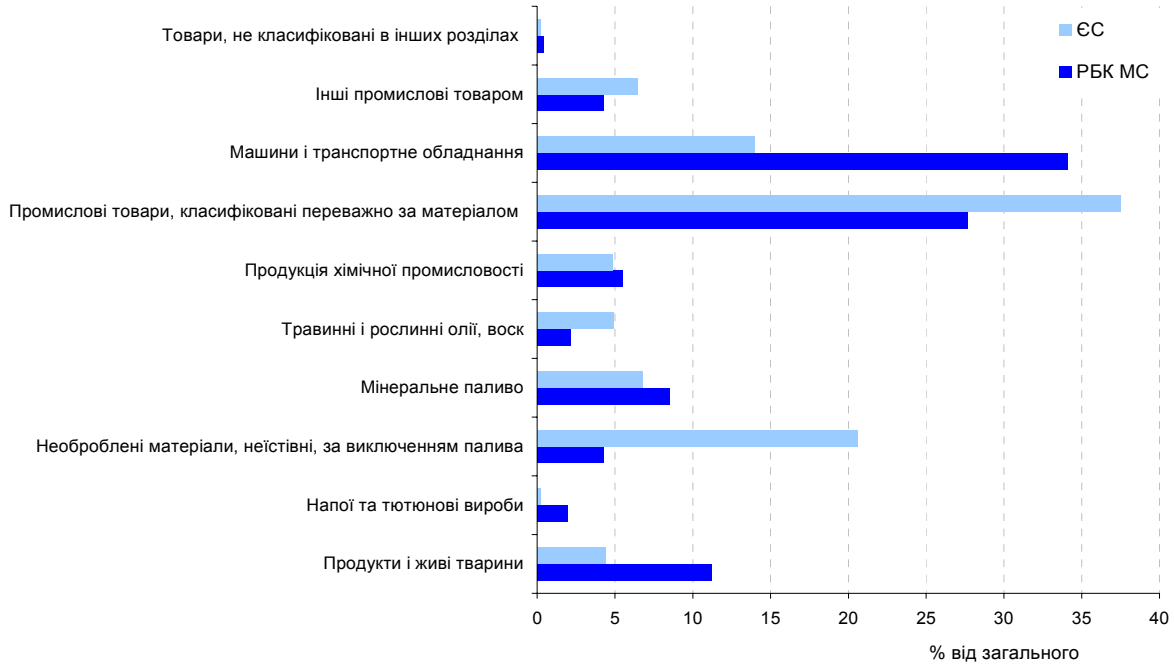
Товарна структура відрізняються у торгівлі України з ЄС та з РБК МС. Якщо розглядати експорт, Україна продає більше машин і транспортного устаткування в РБК МС, ніж в ЄС, в основному за рахунок виробничих зв'язків, успадкованих від радянських часів. Зокрема, близько 41% експорту українського машинобудування в РБК МС складаються залізничні транспортні засоби та супутнє обладнання (код 791, SITC Rev.3). Експорт Україна в ЄС складаються в основному з металів та виробів з них, а також сировини матеріалів, таких як залізна руда, насіння і ліси.

Водночас, експорт високотехнологічної продукції з України розподілений більш рівномірно. Частки ЄС і РБК МС у сфері експорту високотехнологічних товарів майже однакові на рівні 36,8% і 37,8%, а решта світу споживає інші 25%.

Відмінності у структурі товарного імпорту з ЄС та з РБК МС особливо помітні. У 2010 році Україна імпортувала з РБК МС головним чином мінеральне паливо (66,2% від загальної вартості), а імпорт з ЄС був більш диверсифікованим, складаючись з машин і транспортного обладнання, продукції хімічної промисловості та інших товарів промислового виробництва. Україна імпортує 40,2% високотехнологічної продукції з ЄС, а 23,9% з РБК МС.

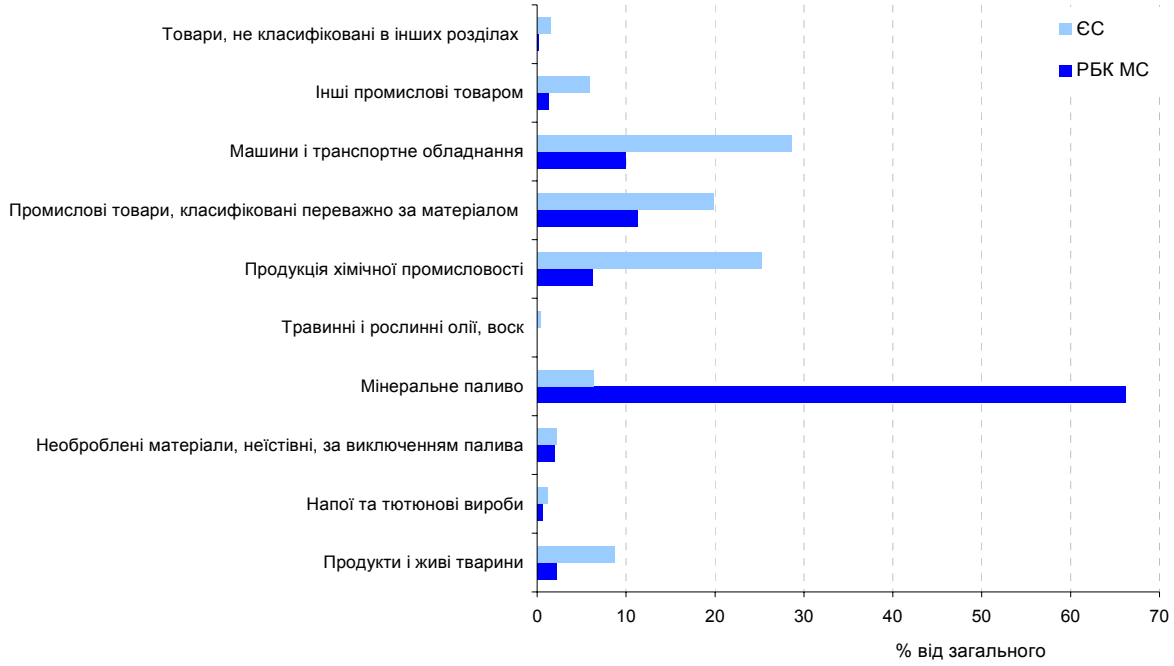
У торгівлі послугами, частки ЄС і РБК МС у обігу послугами були майже рівні в 2010 році і склали 35,5% і 36,3% відповідно. Однак структура торговельних потоків в сфері торгівлі послугами відрізнялась. В експорті домінувала торгівля з РБК МС (45,7% від загальної вартості експорту послуг), завдяки важливої ролі послуг трубопровідного транспорту. В імпорті ЄС був найбільшим партнером (54,0% від загальної вартості імпорту послуг), надаючи в основному фінансові послуги та інші ділові, професійні та технічні послуги.

Рисунок 2.1 Структура товарного експорту в ЄС та РБК МС

Джерела: UN Comtrade, розрахунки авторів

Рисунок 2.2 Структура товарного імпорту в ЄС та РБК МС

Джерела: UN Comtrade, розрахунки авторів

У потоках капіталу ЄС залишається найбільшим інвестором в економіку Україну, на який припадає до 78,8% від загального обсягу надходжень прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в Україну (35,2 млн дол. США).[1] Частка Росії збільшилася з 6,4% наприкінці 2009 року до 7,6% в кінці 2010 року.

[1] Відповідно до Державної статистичної служби України

3. Поточний торговельний режим

3.1 Торговельний режим з ЄС

У торгівлі товарами доступ України до ринку ЄС є менш пільговим, аніж для багатьох інших країн. Відповідно до Угоди про партнерство і співробітництво (УПС),[2] у торгівлі між країнами застосовується режим найбільшого сприяння (РНС). Крім того, Україна є бенефіціаром Генеральна системи преференцій (ГСП)[3] з 1993 року. ГСП дозволяє користуватись нижчими ввізними митами, ніж ставки РНБ, для більш ніж 6000 продуктів. На сьогодні існують дві категорії продуктів, яких стосується ГСП: нечутливі, для яких встановлені нульові ставки мита, і чутливий, для яких ставки знижуються. Схема дозволяє досить значне зниження ввізних мит для більшості промислових товарів, але відносно низьке зниження мит на сільськогосподарську продукцію. В даний час ЄС застосовує більш сприятливі системи преференція, як-то ГСП+ та режим «Все, крім зброї»,[4] у торгівлі з деякими країнами, але Україна не має права на їх використання.[5]

За оцінками CARIS (2010), [6] України характеризується досить високим рівнем використання ГСП (близько 85%). Водночас країна стикається з вищим рівнем захисту, аніж інші країни, залучені в проект Східне партнерство, що був започаткований ЄС. Україна має найвищу частку ненульових ставок ввізного мита в рамках ГСП серед цих шести країн, а також найвищу частку торгівлі в рамках РНС, за винятком Білорусі (Таблиця 3.1).

Таблиця 3.1 Генеральна система преференцій ЄС, 2008

	Україна	**Молдова**	**Білорусь**	**Грузія**	**Вірменія**	**Азербайджан**
Частка торгівлі з ЄС в рамках РНС, %	*80,85*	*27,01*	*99,63*	*64,62*	*45,33*	*99,76*
у тому числі						
= 0 ставка мита	73,11	19,82	91,54	58,32	43,20	99,60
> 0 ставка мита	7,74	7,19	8,09	6,30	2,13	0,16
Частка торгівлі з ЄС, на яку поширюється дія ГСП/ГСП+, %	*18,41*	*15,80*	*0,00*	*34,31*	*54,66*	*0,23*
у тому числі						
= 0 ставка мита	9,54	15,71	0,00	34,31	53,74	0,19
> 0 ставка мита	8,87	0,09	0,00	0,00	0,92	0,04
Загальна частка торгівлі за	*82,65*	*89,15*	*91,54*	*92,63*	*96,94*	*99,79*

[2] Угода про партнерство і співробітництво між Європейським Союзом та Україною, підписана 16 червня 1994 року

[3] Council Regulation (EU) No 732/2008 of 22 July 2008: див. http://ec.europa.eu/trade/wider-agenda/development/generalised-system-of-preferences/

[4] Режим «Все, крім зброї» надає безмитний доступ на імпорт всіх товарів з найменш розвинених країн, за винятком зброї та боєприпасів, без будь-яких кількісних обмежень (за винятком бананів, цукру і рису протягом обмеженого періоду).- http://ec.europa.eu/trade/wider-agenda/development/ generalised-system-of-preferences/everything-but-arms/

[5] Мовчан В., Джуччі Р., Куценко К. (2010) "Торговельна політика України: Стратегічні аспекти та наступні кроки, які треба здійснити", Консультаційна робота 02, квітень 2010. Див.: www.ier.com.ua

[6] CARIS (2010) Mid-term Evaluation of the EU's Generalised System of Preferences. Available here: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2010/may/tradoc_146195.pdf

	Україна	Молдова	Білорусь	Грузія	Вірменія	Азербайджан
нульовим митом						
Рівень використання преференцій, %	*84,89*	*90,78*	*0,00*	*92,52*	*96,21*	*71,25*

Джерело: CARIS (2010)

У 2005 році ЄС надав Україні статус країни з ринковою економікою. Цей статус гарантує, що можливі антидемпінгові розслідування проти українських експортерів в ЄС ведуться із застосуванням нормальної вартості експорту на основі ціни, що сплачена або підлягає сплаті в Україні, а не в третій країні, як це відбувається для країн з неринковою економікою. Однак це рішення не скасувало використання інструментів торговельного захисту між торговими партнерами. Станом на жовтень 2011 року діє шість антидемпінгових заходів ЄС проти товарів походження з України. У свою чергу, в Україні діє один антидемпінговий захід відносно продукції з окремих країн ЄС, і було розпочато одне антидемпінгове розслідування відносно Болгарії та Польщі. Більш того, два захисних заходи відносно всіх торгових партнерів, включаючи ЄС, діють в Україні, і два розслідування - щодо легкових автомобілів і нафтопродуктів - нещодавно був розпочаті.

Серед ключових питань торговельної політики, які існують між ЄС та Україною, одним з найважливіших є питання стандартів. За даними Державного комітету з питань технічного регулювання та захисту прав споживачів, станом на кінець 2010 року, всього близько 25% національних стандартів було гармонізовано зі стандартами ЄС та міжнародними стандартами. [7] Впровадження санітарних і фіто-санітарних стандартів, гармонізованих з нормами ЄС, також є проблемою, і значна кількість української продукції тваринництва не можуть бути експортована в країни ЄС через невідповідність стандартів.

Підсумовуючи, поточні поступки у торгівлі між Україно та ЄС досить обмежені. Можна було б очікувати, що успішна реалізація глибокої і всеосяжної ЗВТ принесе важливі вигоди як у доступі на ринок ЄС, збільшенні торгівлі і інвестицій, так і у кращому доступі до ринків третіх країн.

3.2 Торговельний режим з Росією, Білоруссю та Казахстаном

Торговельний режим в рамках СНД визначається мережею двосторонніх угод про вільну торгівлю, підписаних протягом 1990-х років. Зокрема, Україна підписала ЗВТ з Білоруссю в 1992 році, з Росією в 1993 році, і з Казахстан в 1994 році.

Ці угоди зосереджені на торгівлі товарами і спрямовані на створення безмитної торгівлі, дозволяючи при цьому деякі винятки. Наприклад, цукор, тютюнові вироби та низка інших товарів звільняються від безмитного режиму між Україною та Росією. [8] Крім того, взаємні виключення застосовуються в якості відповіді на експортні мита, що встановлені торговим партнером. На сьогодні перелік експортних мит Росії, що застосовуються до продукції, яка експортується з території РБК МС – і отже виключаються з режиму вільної торгівлі – включає 359 позицій в 26 категоріях товарів, в тому числі рибну продукцію, мінеральні продукти, добрива, деякі

[7] Мовчан В. (2010) «Реформа технічного регулювання в Україні: що зроблено і що треба зробити". Матеріали для круглого столу «Проблеми контролю якості та безпеки продукції та відповідності", Верховної Ради України, Комітет з питань промислової і регуляторної політики та підприємництва. Київ

[8] Протокол про внесення змін та доповнень до Протоколу про вилучення з режиму вільної торгівлі до Угоди між Урядом України та Урядом Російської Федерації про вільну торгівлю від 24 червня 1993 року, підписаного 24 червня 1993 року

кольорові метали, металобрухт тощо.[9] В Україні використовуються експорті мита на кілька товарів, у тому числі насіння соняшника, шкіри і металобрухт.

Важливо, що жоден з цих двосторонніх угод про ЗВТ стосується секторів послуг або інших пов'язаних з торгівлею питань, включаючи питання захисту прав інтелектуальної власності. Навіть нова Угода про ЗВТ в рамках СНД, підписана в жовтні 2011 року більшістю країн СНД, включаючи Росію, Білорусь і Казахстан, а також Україну, не стосується торгівлі послугами і більшість інших, пов'язаних з торгівлею, питань.[10] В основному ця угода зберігає статус-кво щодо чинних торгових бар'єрів, що застосовуються в торгівлі товарами між країнами-учасницями, хоча передбачається, що торгівля товарами в рамках СНД буде регулюватися на основі принципів і правил СОТ.

Заходи торговельного захисту активно застосовуються як Україною, так і країнами-членами РБК МС. За даними Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, станом на жовтень 2011 року, України використовує п'ять антидемпінгових заходи щодо імпорту товарів з Росії і два проти білоруських. Більш того, два антидемпінгових розслідування були розпочаті в 2011 році щодо білоруських продуктів і ще два проти російських продуктів. Також, два спеціальних заходи відносно всіх торгових партнерів, включаючи РБК МС, зараз діють, і два розслідування - щодо легкових автомобілів і нафтопродуктів - нещодавно був розпочаті.

У свою чергу, РБК МС розпочав одне спеціальне розслідування відносно Україні в серпні 2011 року, і ще одне було відкрито в Казахстані в 2010 році. На сьогодні на території РБК МС діють три антидемпінгових заходів проти української продукції, і один захід діє в Росії. Крім того, у торгівлі з Україною РБК МС застосовує два спеціальних заходи, Росія застосовує один захід і Казахстан – ще один.

Стандарти є меншою проблемою в торгівлі з країнами-членами РБК МС, аніж з ЄС, завдяки вихідним спільним стандартам, успадкованим від Радянського Союзу. Тим не менш, всі країни СНД поступово змінюють стандарти відповідно до своїх економічних потреб та питань безпеки, гармонізуючи їх з міжнародною практикою. У результаті частка спільних стандартів серед країн СНД поступово зменшується. Нова угода про ЗВТ в рамках СНД передбачає, що технічне регулювання в рамках СНД ЗВТ буде ґрунтуватися на угоді СОТ про технічні бар'єри в торгівлі (ТБТ), і буде забезпечено співробітництво у цій сфері, що стимулюватиме новий етап конвергенції технічного регулювання в рамках СНД на основі міжнародних, зокрема європейських, практик.

Підсумовуючи, рамки торгових відносин між Україною та РБК МС офіційно більш сприятливі, ніж між Україною та ЄС. Недавнє укладення Угоди про ЗВТ в рамках СНД в черговий раз підтвердило зацікавленість країн СНД у вільній торгівлі товарами, хоча й зберегло більшість існуючих пільг. Ці винятки роблять фактичний торговельний режим менш передбачуваним, і, отже, менш привабливим, ніж це могло б бути в іншому випадку.

4. Опис варіантів регіональної інтеграції

4.1. Глибока і всеосяжна ЗВТ з ЄС

Після схвалення 5 лютого 2008 року Генеральною радою СОТ пакета документів про приєднання України, ЄС і Україна почали переговори щодо угоди про створення глибокої і всеохоплюючої зони вільної торгівлі. Цьому передували попередні консультації між сторонами, які розпочалися набагато раніше. У рамках майбутньої

[9] Див: http://www.rusimpex.ru/Content/Custom/readlist_out.php3?par=/Content/Custom/readlist_out.php3&group=81

[10] Відповідно до неофіційного тексту: http://www.pravda.com.ua/files/5/a/5a007cd-dogovir.doc

Угоди про асоціацію, угода про ЗВТ повинна розширити доступ України до європейського ринку і сприяти посиленню європейських інвестицій в Україну.

ЗВТ стане невід'ємною частиною майбутньої угоди про асоціацію. Ця угода про ЗВТ повинна стати першим представником нового типу «глибокої і всеосяжної» торговельної угоди за участю ЄС, що охоплює широке коло пов'язаних з торгівлею питань і спрямована на усунення бар'єрів в торгівлі «за межами кордоном», але й забезпечити глибоке регуляторне зближення, тим самим частково відкриваючи внутрішній ринок ЄС для України. Угода має бути сумісною з правилами СОТ і враховувати можливі результати Доха раунду СОТ.

Глибока і всеосяжна ЗВТ має одну важливу особливість у порівнянні з угодами ЗВТ в рамках СНД, а саме сильні регулюючий та інституційний характеру. Якщо угода про створення ЗВТ в рамках СНД FTA не викличе регуляторних змін в країні, глибока і всеосяжна ЗВТ з ЄС має призвести до значного узгодження нормативної практики України з європейськими правилами і нормами у пов’язаних з торгівлею сферах.

За наявною інформацією, основні пункти угоди про ЗВТ передбачають такий режим торгівлі між ЄС і України:[11]

- Безмитний експорт в ЄС для промислової продукції, починаючи з дати набрання Угодою чинності;
- Значні квоти на безмитний експорт окремих видів сільськогосподарської продукції в ЄС, в тому числі молочних продуктів, зерна і круп, цукру;
- Перехідні періоди для лібералізації ввізних мит в Україні;
- Безмитний імпорт більшості сільськогосподарської продукції ЄС в Україну;
- Спеціальні режими щодо імпорту автомобілів (код ТН ЗЕД 8703) і вживаного одягу в Україну;
- Відмова ЄС від експортних сільськогосподарських субсидій в торгівлі з Україною;
- Поступове скасування експортних мит в Україні, але введення тимчасової надбавки на експорт для насіння соняшнику, брухт кольорових металів та шків в рамках так званих «двосторонніх заходів захисту»;
- Подальша лібералізація торгівлі послугами.

Крім того, глибока і всеосяжна ЗВТ передбачає суттєві коригування регуляторних практик України в таких сферах як політика в області конкуренції, державна допомога, державні закупівлі, санітарні та фіто-санітарні заходи, технічне регулювання, захист прав інтелектуальної власності, забезпечення сталого розвитку (екологічні питання, трудові і соціальні питання) тощо. Водночас, ЄС зобов'язався надавати технічну допомогу з метою забезпечення реалізації необхідних змін.

Впровадження глибокої і всеосяжної ЗВТ з ЄС принесе важливі переваги, в тому числі: [12]

- **Підвищення добробуту українського народу** за рахунок розширення доступу до більшого асортименту продукції, посилення вимог до безпеки продукції на внутрішньому ринку і вищих доходи завдяки новим можливостям для бізнесу та поліпшенню розподілу внутрішніх ресурсів;

[11] Інтерв'ю з Валерієм П'ятницьким, Урядовим уповноваженим з питань європейської інтеграції, в газеті "Дзеркало Tyzhnya", 26 жовтня 2011 року. Доступно на: http://dt.ua/POLITICS/valeriy_pyatnitskiy_duzhe_hochetsya,_schob_tsya_ugoda_vidbulasya-90518.html

[12] Виграші і витрати частково обговорені в Мовчан В., Джуччі Р., Куценко К. (2010) “Торговельна політика України: Стратегічні аспекти та наступні кроки, які треба здійснити”, Консультаційна робота 02, квітень 2010. Див.: www.ier.com.ua

- **Безмитний доступ до найбільшого у світі ринку** для більшості українських продуктів, що створює значні можливості для експорту. ВВП ЄС, виміряний в цінах паритету купівельної спроможності (ПКС), досяг 14,800 трлн дол. США у 2010 році, в той час як аналогічний показник для РБК МС становив 2,5 трлн дол. США. Відзначимо, що потенційні економічні вигоди від будь-якого регіонального інтеграційного проекту позитивно корелюють з розміром ринку, з яким ця інтеграція відбувається;
- **Поліпшення доступу на ринки третіх країн** через гармонізацію стандартів з ЄС і, отже, перехід на визнані у світі стандарти;
- **Кращий внутрішній інвестиційний клімат,** оскільки пристосування до норм і правил ЄС буде означати зміни в національному законодавстві. В свою чергу, ці зміни призведуть до прозорих правил, знайомих для іноземних інвесторів, що зробить умови на внутрішньому ринку більш привабливим для них, а отже забезпечать підвищення потенціалу економічного зростання.

Ці переваги пов'язані зі значними витратами, які включають:

- **Збільшення конкуренції на внутрішньому ринку** за рахунок усунення тарифних бар'єрів і значного скорочення нетарифних бар'єрів, що призведе до реструктуризації ринку і перерозподілу факторів виробництва. Хоча підвищення конкуренції, безумовно, вигідно для країни в середньостроковій перспективі, короткострокові наслідки перерозподілу можуть бути болісними;
- **Вища вартість дотримання стандартів**, оскільки стандарти ЄС, як правило, жорсткіші і, отже, їх дотримання вимагатиме більших зусиль і витрат. Досвід Польщі показує, що вищі стандарти можуть навіть витіснити окремі фірми з певних сегментів ринку;
- **Витрати, пов'язані з правовими та адміністративними змінами,** враховуючи, що негайні витрати можуть бути досить високими (створення незалежних регулюючих органів, запровадження нових, ймовірно, технологічно більш просунутих, процедури тощо).

Підводячи підсумок, глибока і всеосяжна ЗВТ з ЄС, здається, призведе до важливих середньо- і довгострокових переваг, але, швидше за все, принесе деякі короткострокові витрати. Однак деякі з цих витрат, ймовірно, можна буде поділити з ЄС, оскільки він готовий надати необхідну технічну допомогу. Кількісні оцінки середньо- та довгострокових економічних наслідків глибокої і всеосяжної ЗВТ з ЄС для добробуту населення України та вплив на інші макроекономічні показники обговорюється в Розділі 5.

4.2 Митний союз Росії, Білорусі та Казахстану

Створення РБК МС відбулося в рамках процесу інтеграції Євразійського економічного співтовариства (ЄврАзЕС). Угода щодо ЄврАзЕС, підписана в Астані в жовтні 2000 року, передбачала функціонування цієї утворення як регіональної міжнародної організаці, визнаної Організацією об'єднаних націй. Вона управляється через Міждержавну раду, Інтеграційний комітет, Міжпарламентську Асамблею, а також суд ЄЕС. Проте фактичне співробітництво в рамках ЄврАзЕС залишається в значній мірі віртуальним і політизованим. Хоча зона вільної торгівлі була реалізована в рамках ЄврАзЕС, вона працює з винятками і не в максимально можливій мірі.[13]

З 2008 року головним пріоритетом діяльності ЄврАзЕС стало створення Митного союзу, в першу чергу в рамках Росії, Білорусі та Казахстану. Наднаціональний орган Митного союзу - Комісія Митного союзу ЄврАзЕС - був створений 12 грудня 2008 року. Країни-члени Митного союзу (Казахстан, Білорусь і Росія) досягли домовленості

[13] Shynkaruk K. (2010) Overview of the Customs Union of Russia, Belarus and Kazakhstan // IER (2010) Ukraine's trade policy choice: pros and cons of different scenarios. Report commissioned by the World Bank

про єдині митних тарифи у червні 2009 року і схвалили графік створення єдиної митної території.

Формування РБК МС почалось 1 січня 2010 року з запровадження спільного ввізного мита. Наступний великий крок відбувся 1 липня 2010 року, коли Митний кодекс Митного союзу набув чинності,[14] почала працювати Комісія Митного союзу, і митне оформлення товарів, що походять з країн-членів МС, було скасовано. Нарешті, в середині 2011 року був створений спільний прикордонний контроль в рамках МС.

Крім спільної тарифної політики, МС передбачив спільні нетарифні заходи в торгівлі товарами, у тому числі розробку спільних технічних регламентів, санітарних і фіто-санітарних стандартів, поширення антидемпінгових та захисних заходів, що застосовуються будь-якій країні-члені МС, на всю територію МС, уніфікації митних процедур і митної оцінки, статистики тощо.

Слід підкреслити, що цей митний союз орієнтований в першу чергу на торгівлю товарами, залишаючи осторонь питання торгівлі послугами та інші пов'язані з торгівлею питань. Подальша гармонізація регуляторних питань була передбачена на наступному етапі регіональної інтеграції Росії, Білорусії і Казахстану.

В даний час країни заявили про свій намір створити Єдиний економічний простір з 1 січня 2012 року. Такий рівень інтеграції, як очікується, передбачатиме спільну політику в таких сферах як макроекономічна політика, політика у сфері конкуренції, державної допомоги, захист прав інтелектуальної власності, політика валютного курсу, міграційна політика тощо.

Участь України в митному союзі РБК зумовлюватиме низку важливих втрат, [15] включаючи:

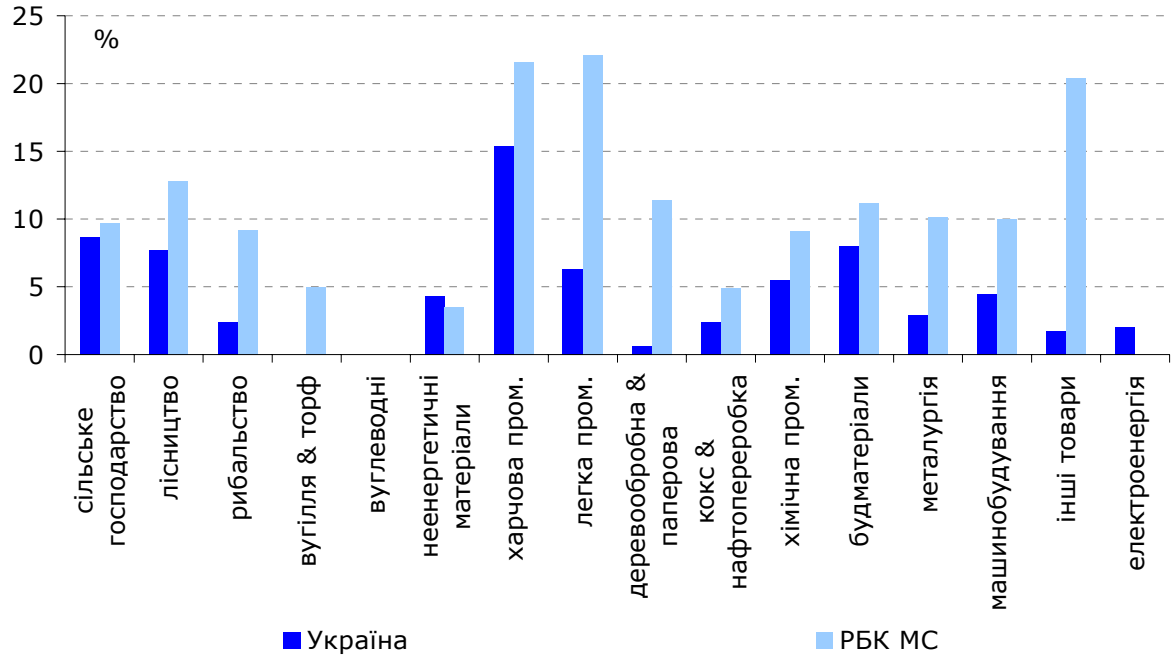
- **Втрату незалежності в сфері торгової політики**, в тому числі права на ведення переговорів щодо угод про вільну торгівлю з іншими країнами, як-то про глибоку і всеосяжну ЗВТ з ЄС. Комісія РБК МС має право проводити нові переговори щодо зовнішньоторговельної політики від імені країн-членів. Таким чином, Україна може змарнувати усі зусилля, спрямовані на переговори з ЄС щодо ЗВТ, і втратити можливість отримати пільговий доступ до найбільшого ринку світу;
- **Сповільнення темпів модернізації**, оскільки підвищення тарифів на інвестиційний імпорт з третіх країн, включаючи ЄС, буде перешкоджати відновленню основних фондів та імпорту нових технологій, ноу-хау тощо;
- **Тягар перегляду зобов'язань і компенсацій в рамках СОТ**, оскільки в Україні зв'язані імпортні тарифи в цілому нижче, ніж в РБК МС (Рисунок 4.1). Перегляд цих зобов'язань теоретично можливий, але коштуватиме, бо інші країни-члени СОТ мають право вимагати компенсації або накладати додаткові мита на українські товари або послуги, щоб компенсувати втрати, викликані зміною зобов'язань.

Останні два твердження ґрунтуються на припущенні, що Україна приймає тарифний графік РБК МС.

[14] Доступно на: http://tsouz.ru/news/Documents/Custom_Union_Glaziev1.pdf

[15] Обговорення вигід і витрат частково базується на "Між двома митними союзами" Вероніка Мовчан. МЕМУ № 4 (126), квітень 2011 року. Інститут економічних досліджень та політичних консультацій, www.ier.com.ua

Рисунок 4.1 Ввізні мита України та РБК МС

Джерела: Розклад ввізних мит України (www.wto.org), RAKURS (2011)[16]

Що може РБК МС запропонувати Україна, щоб компенсувати ці поточні і майбутні втрати? Україні були запропоновані дешевша енергія, скасування митного контролю, а також посилення позиції на переговорах.

- **Дешевша енергія**. Це б мало важливий короткостроковий вплив, але отримання стабільних довгострокових знижок на ціни на енергоносії є дуже сумнівним. Росія планує дерегулювання внутрішнього ринку, отже внутрішні ціни підуть вгору. Більш того, світові ціни на енергоносії зростають, а запаси викопного палива кінцеві. Підвищення енергетичної ефективності та диверсифікація поставок є більш обґрунтованою економічною стратегією, ніж пошук короткострокових знижок;
- **Скасування митного контролю**. Цей крок призведе до зниження витрат на торгівлю, але порівнюваного скорочення витрат можна досягнути шляхом спрощення митних процедур в рамках ЗВТ. Більше того, у разі реформи митниці зросла б торгівля з усіма партнерами, не викликаючи жодних ефектів згортання торгівлі, що можливо у випадку приєднання до МС;
- **Посилення позиції на переговорах**. Як член митного союзу України зіткнулась би з багатоступеневим переговорним процесом. Було б необхідно спочатку збалансувати свої інтереси з інтересами інших членів МС, а не тільки з інтересами третіх країн, що беруть участь в переговорах щодо ЗВТ з МС. Виникають сумніви, що в цьому випадку угоди про вільну торгівлю були б вигіднішими для України.

Підсумовуючи, переваги, що отримує Україна в разі приєднання до МС, можуть бути досягнуті на поточному рівні регіональної інтеграції, а саме в рамках зони вільної торгівлі, в той час як витрати, пов'язані з приєднання до МС, можуть бути досить значними. Кількісні оцінки середньо- та довгострокового економічного впливу приєднання до РБК МС на добробут України та інші макроекономічні показники детальніше розглядаються в Розділі 5.

[16] RAKURS (2011) Indicative level of Tariff Protection in Kazakhstan: Before and After the Customs Union (Part I)." Discussion Paper #5.3, March 2011. *RAKURS Centre for Economic Analysis*

5. Кількісна оцінка варіантів регіональної інтеграції

5.1 Сценарії

Для кількісної оцінки економічних наслідків двох ключових варіантів регіональних інтеграції, з якими стикнулась Україна, а саме створення глибокої і всеосяжної ЗВТ з ЄС чи приєднання до РБК МС, була використана прикладна модель загальної рівноваги для України.[17]

У рамках цього дослідження ми розглядаємо такі три сценарії:

> **Сценарій 1a:** Проста ЗВТ з ЄС: взаємне скасування ввізних мит.
>
> **Сценарій 1b:** Глибока і всеосяжна ЗВТ з ЄС: взаємне скасування ввізних мит + 2,5% зниження витрат на кордоні на експорт до країн ЄС + 2,5% зниження витрат на кордоні на імпорт з ЄС. Скорочення витрат пов'язано з наближенням нормативно-правової бази в Україні та поліпшенням митних та інших процедур.
>
> **Сценарій 2:** РБК МС: ввізні мита в Україні по відношенню до ЄС і решти країн світу встановлені на рівні ввізних мит РБК МС.

Нижче ми наводимо результати моделювання.

5.2 Обговорення результатів

Перш ніж обговорювати результати, необхідно зробити кілька важливих зауважень щодо інтерпретації результатів:

- **Горизонт часу**: Ми говоримо про *середньострокову перспективу* у випадку, коли відбувається перерозподіл факторів виробництва і, отже, відбувається повне пристосування економіки до шоку (статична модель). У цьому випадку ніяких змін у забезпеченості факторами не моделюються. Ми говоримо про довгострокову перспективу, коли застосовується модель «стабільного стану» (*steady state model*), і повний перерозподіл факторів доповнюється пристосування обсягу капіталу до шоку.
- **Траєкторія**: Результати не дають вказівок щодо траєкторії пристосування економіки до нового стану рівноваги.
- **Відокремлення шоку**: Результати показують економічні наслідки заздалегідь обумовленого шоку і не беруть до уваги будь-які інші економічні зміни, які можуть виникнути в країні в той же час.

Моделювання двох основних сценаріїв регіональної інтеграції України (Таблиця 5.1) показує чистий приріст добробуту для України у разі ЗВТ між Україною та ЄС, причому виграші зростають у випадку підписання глибокої та всеосяжної ЗВТ. Водночас, приєднання до РБК МС та запровадження його торговельних бар'єрів призводить до чистої втрати добробуту. Зокрема, у випадку створення простої ЗВТ з ЄС сукупний добробут Україні зросте на 1,3% в середньостроковій перспективі і на 4,6% в довгостроковій перспективі за інших рівних умов, а у випадку глибокої та всеосяжної ЗВТ зростання добробуту склало б 4,3% і 11,8% відповідно. У разі приєднання до РБК МС Україна втратить 0,5% в сукупному добробуту в середньостроковій перспективі і 3,7% у довгостроковій перспективі.

[17] Модель, використана в даному дослідженні, була розроблена в рамках проекту «Аналіз економічних наслідків вступу України до СОТ», який був реалізований консорціумом у складі Копенгаген Економікс, Данія; Інституту східноєвропейських досліджень Мюнхен, Німеччина; та Інституту економічних досліджень і політичних консультацій, Україна, у 2005 році (Copenhagen Economics *et al.,*2005) та пізніше модифікована Веронікою Мовчан

Таблиця 5.1 Макроекономічні наслідки різних сценаріїв регіональної інтеграції, % кумулятивної зміни

	Проста ЗВТ з ЄС (Сценарій 1a)		***Глибока і всеосяжна ЗВТ з ЄС (Сценарій 1b)***		***РБК МС (Сценарій 2)***	
	Статична модель	Модель стабільного стану	Статична модель	Модель стабільного стану	Статична модель	Модель стабільного стану
Сукупний добробут						
Зміна у добробуті	1,3	4,6	4,3	11,8	-0,5	-3,7
Торгівля						
Зміни в імпорті	1,0	2,4	2,6	5,9	-2,9	-4,3
Зміни в експорті	1,0	2,5	2,8	6,3	-3,1	-4,6
Доходи від факторів виробництва						
Зміна зарплати некваліфікованої робочої сили	0,5	2,5	1,2	5,7	-0,9	-2,8
Зміна зарплати кваліфікованої робочої сили	0,4	2,3	1,2	5,5	-0,9	-2,8
Зміна доходу від капіталу	1,2	0,1	2,2	-0,4	-0,6	0,6
Переміщення факторів виробництва						
Переміщення некваліфікованої робочої сили	2,3	2,5	2,9	3,5	0,5	0,5
Переміщення кваліфікованої робочої сили	0,8	0,9	1,0	1,3	0,2	0,2
Переміщення капіталу	0,8	0,4	0,9	0,2	0,2	3,2
Капітал в моделі стабільного стану						
Зміна обсягу капіталу		3,6		8,1		-3,4

Джерела: модель для України, розрахунки авторів

Виграші у сфері торгівлі і доходів від праці (заробітної плати) і капіталу також спостерігалася лише у випадку сценаріїв ЗВТ з ЄС. Приєднання до РБК МС призведе до втрат у зовнішній торгівлі і зниження заробітної плати кваліфікованих та некваліфікованих робітників, а також доходів від капіталу у середньо- і довгостроковій перспективі (за винятком доходу від капіталу у довгостроковій перспективі).

Результати також можна порівняти з результатами інших досліджень впливу зміни торговельного режиму в Україні. За оцінками CEPS (2006),[18] проста ЗВТ з ЄС

[18] CEPS (2006). *The Prospect of Deep Free Trade Between the European Union and Ukraine*. Report prepared by Centre for European Policy Studies (CEPS), Brussels; Institut fur Weltwirtschaft (IFW), Kiel; International Centre for Policy Studies (ICPS), Kyiv

зумовлює незначне підвищення добробуту, тоді як створення поглибленої ЗВТ означатиме 4-7% зростання добробуту. Крім того, CASE (2007)[19] зробив висновок, що позитивні ефекти добробуту є найбільшими в розширеній ЗВТ між Україною та ЄС. Використовуючи статичну модель, вони оцінили, що інтеграція призводить до 2% збільшення добробуту для України.

6. Висновки

Результати кількісної оцінки підтверджують наші аналітичні висновки і показують перевагу ЗВТ з ЄС порівняно з інтеграцією в РБК МС. Створення глибокої і всеосяжної ЗВТ з ЄС, безумовно, буде в економічних інтересах країни. Експортери Україна отримають ширший доступ до великого і стабільного ринку, тоді як українські компанії зможуть імпортувати передові інвестиційні товари за нижчими цінами, тим самим підвищуючи свою конкурентоспроможність. Переваги від участі України в митному союзі з Росією, Білоруссю і Казахстаном будуть досить обмеженими, оскільки Україні вже користується режимом вільної торгівлі з країнами СНД.

Крім того, вищі імпортні тарифи в рамках РБК МС означають, що Україна в разі приєднання зіткнулась би з вищими витратами на імпорт, що змінює регіональні торговельні потоки на користь Росії, Білорусь і Казахстан, що зумовлює згортання торгівлі. Враховуючи, що ЄС є найбільшим постачальником інвестиційних товарів і товари тривалого користування в Україну, дорожчий імпорт з ЄС призведе до сповільнення модернізації і перешкоджатиме довгостроковому економічному розвитку.

Крім того, членство в Митному союзі з Росією, Білоруссю і Казахстаном фактично не сумісне з зобов'язаннями України перед СОТ, а також зі створенням глибокої і всеосяжної ЗВТ з ЄС, оскільки митний союз має свій власний орган, яка має право проводити нову регіональну інтеграцію на імені країн-членів Союзу.

Підводячи підсумок, з економічної точки зору здається нерозумним для України ставати членом Митного союзу, приєднуючись до Росії, Білорусь і Казахстан в цій ініціативі регіональної інтеграції. Отже, стратегічне рішення щодо майбутньої політики України в сфері торгівлі та регіональної інтеграції має бути чітко спрямовано на створення ЗВТ з ЄС.

[19] CASE (2007). *Global Analysis Report for the EU-Ukraine TSIA*. Ref: TRADE06/D01. Concept Global Analysis Report prepared by ECORYS and CASE

Додаток А. Огляд моделі

Модель, яка використовується в роботі, була розроблена в рамках проекту «Аналіз економічного впливу вступу України в СОТ», був реалізований у 2005 р. консорціумом у складі Копенгаген Економікс, Данія; Інститутом східноєвропейських досліджень, Мюнхен; і Інститутом економічних досліджень і політичних консультацій, Україна (Copenhagen Economics et al., 2005) [20] і пізніше модифікована.[21] Ця модель, в свою чергу, значною мірою базується на моделі, розробленої Єнсеном, Рутерфордом і Тарром (2007)[22] для аналізу впливу членства в СОТ на економіку Росії.

Виробнича частина економіки узагальнена в 38 секторах, що відповідає таблиці витрати-випуск України. Виробництво в кожному секторі вимагає використання сировини і матеріалів (проміжне споживання), а також первинних факторів виробництва, капіталу і робочої сили, причому останнє розподіляється на два рівня кваліфікації. За виключенням капіталу у секторі видобутку вугілля, всі фактори виробництва розглядаються в моделі як повністю мобільні. Це припущення означає, що результати моделі представляють пристосування економіки до шоку протягом середньострокової перспективи.

Сукупний випуск може бути експортований в інші країні або продаватись на внутрішньому ринку. Разом з імпортом з усіх торгових партнерів, це утворює загальну сукупність товарів і послуг, доступних для внутрішнього споживання.

Для того, щоб адекватно відобразити технічні характеристики економіки України, сектори виробництва розподілені на сектори з досконалою і з недосконалою конкуренцією відповідно до Єнсен, Рутерфорд і Тарр (2007).

Модель відрізняє державне, інвестиційне і проміжне споживання, а також кінцеве споживання домогосподарств. Споживачі розглядають імпортні товари і товари вітчизняного виробництва як недосконалі замінники, тоді як виробники розглядають продаж товарів на внутрішньому ринку або на експорт як недосконалі альтернативи (припущення Армінгтона (1969)). Експорт та імпорт розглядають для кількох груп торговельних партнерів і змодельовані з постійною еластичністю трансформації та заміщення.

Уряд отримує дохід від державної власності і збирає різні податки. Всі державні доходи використовуються для державних інвестицій та надання суспільних благ. Збалансованість бюджету досягається за допомогою одноразових трансфертів від домогосподарств, якщо державні доходи зменшуються.

Модель використовує дві процедури закриття. По-перше, на макроекономічному рівні загальний обсяг інвестицій має дорівнювати сумі амортизації, державних і приватних заощаджень і сальдо рахунку поточних операцій. По-друге, на рівні держави, фіскальні доходи мають дорівнювати видаткам. Це досягається за рахунок регулювання рівня одноразових трансферів домашніх господарств.

Прикладна модель загальної рівноваги базується на Матриці соціальних рахунків (МСР) для Україні, що побудована з використанням статистичних даних, наданих Державної службою статистики України в таблицях витрати-випуск, а також в національних рахунках. Крім того, статистика праці і зовнішньої торгівлі була

[20] Copenhgen Economics et al. (2005) "Analysis of the Economic Impact of Ukraine's WTO Accession". Report prepared for the Ministry of Economy of Ukraine within the framework of the project conducted by Copenhagen Economics, Denmark; Institute for East European Studies Munich, Germany; and Institute for Economic Research and Policy Consulting, Ukraine, World Bank Grant № TF 050270

[21] Movchan V., Shpotyuk V. (2010) "Non-Tariff Measures and Country Welfare: Analysis with the CGE Model for Ukraine" EERC Working Paper (forthcoming)

[22] Jensen, J., T. Rutherford, and D. Tarr (2007). The Impact of Liberalizing Barriers to Foreign Direct Investment in Services: The Case of Russian Accession to the World Trade Organization. Review of Development Economics, 11(3), 482-506

використана, щоб розподілити робочу силу за рівнем кваліфікації та торговельні потоки за партнерами.

Таблиця А1 Агрегована МСР для України, базовий 2008 рік, млн. грн

	Діяльність	*Товари*	*Фактори*	*Домогосподарства*	*Уряд*	*Заощадження-інвестиції*	*Зміна матеріальних запасів*	*Решта світу*	***Всього***
Діяльність		2333576							**2333576**
Товари	1483351			589739	169163	250504	14379	444859	**2951995**
Фактори	831274							18983	**850257**
Домогосподарства			840217	0	179998			-10039	**1010176**
Уряд	18951	97831	10040	245217	0			-625	**371414**
Заощадження-інвестиції				175220	22253			67410	**264883**
Зміна матеріальних запасів						14379			**14379**
Решта світу		520588		0	0	0			**520588**
Всього	**2333576**	**2951995**	**850257**	**1010176**	**371414**	**264883**	**14379**	**520588**	

Джерело: Державна статистична служба України, розрахунки авторів

Ключовим питанням для дослідження є інформація про поточні торговельні бар'єри між Україною та ЄС, з одного боку, і між Україною і Росією, Білорусь і Казахстан, з іншого, а також припущення й оцінки, як ці бар'єри будуть змінюватися в різних варіантах регіональної інтеграції України. Оцінки ввізних мит наведено в Таблиці А2.

Таблиця А2 Ставки ввізних мит в Україні, ЄС та РБК МС, %

	Ввізні мита України	**Ввізні мита РБК МС**	**Ввізні мита ЄС для України**
Сільське господарство	5,5	9,7	6,1
Лісництво	0,6	12,8	0,2
Рибальство	1,6	9,2	6,0
Видобування вугілля та торфу	0,0	5,0	0,0
Видобування вуглеводнів	0,0	0,0	0,0
Видобування неенергетич. матеріалів	2,7	3,5	0,0
Харчова промисловість	10,7	21,6	0,3
Легка промисловість	8,8	22,1	14,3
Деревообробна & паперова пром..	0,4	11,4	6,6
Виробництво коксу	1,0	4,9	0,3
Нафтопереробка	0,0	4,9	0,1
Хімічна промисловість	5,5	9,1	0,7
Виробництво будматеріалів	7,0	11,2	1,0
Металургія	0,7	10,1	0,7
Машинобудування	2,5	10,0	1,2
Виробництво інші товарів	4,8	20,4	0,0
Виробництво електроенергії	2,0	0,0	0,0

Джерела: Митний тариф України, RAKURS (2011), Market Access Map, розрахунки авторів

Перелік останніх Консультативних робіт

- Пропозиції щодо детінізації економіки України, Юрген Ерке, Олександра Бетлій, Роберт Кірхнер, Рікардо Джуччі, консультативна робота PP 04, червень 2011 року
- Регулювання щодо нетрадиційного газу в ЄС: висновки для України, Франк Майсснер та Дмитро Науменко, консультативна робота PP 03, квітень 2011 року
- Банківський сектор в Україні: минулі події та майбутні виклики, Роберт Кірхнер, Рікардо Джуччі, Сайрус де-ла Рубія та Віталій Кравчук, консультативна робота PP 02, березень 2011 року
- Пенсійна реформа в Україні. Коментарі до головних положень проекту закону №7455, Рікардо Джуччі та Олександра Бетлій, консультативна робота PP 01, лютий 2011 року
- Наслідки останніх подій на світовому та європейському ринках природного газу для України, Георг Захманн та Дмитро Науменко, консультативна робота PP 06, серпень 2010 року
- Реформування спрощеної системи оподаткування для приватних підприємців в Україні, Рікардо Джуччі, Роберт Кірхнер, Олександра Бетлій та Томас Оттен, консультативна робота PP 05, серпень 2010 року
- Просування інвестицій в Україні: план перезавантаження, Александер Кнут, Рікардо Джуччі та Ганна Чухай, консультативна робота PP 04, серпень 2010 року
- Криза кредитування в Україні: факти, причини та шляхи відновлення, Рікардо Джуччі, Роберт Кірхнер та Віталій Кравчук, консультативна робота PP 03, червень 2010 року
- Торговельна політика України: Стратегічні аспекти та наступні кроки, які треба здійснити, Вероніка Мовчан, Рікардо Джуччі та Катерина Куценко, консультативна робота PP 02, квітень 2010 року
- Зміна системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні: Економічна необхідність і практичні кроки до реформи, Роберт Кірхнер, Томас Оттен та Рікардо Джуччі, консультативна робота PP 01, квітень 2010 року

Перелік останніх Аналітичних записок

- Податковий принцип, органи влади та огляд німецької системи оподаткування, рекомендації для України, Даніела Хайтеле, Томас Оттен, аналітична записка 16, листопад 2011
- Основи, методи стягнень та контролю ПДВ та потенційна можливість впровадження в Україну, Даніела Хайтеле, Томас Оттен, аналітична записка 15, листопад 2011
- Система оскарження та засоби захисту прав у зв'язку з податковими вимогами: досвід Німеччини та рекомендації для України, Д-р Юліан Ріс, аналітична записка 13, жовтень 2011
- Сприяння зовнішньоекономічній діяльності у Німеччині: роль зовнішньоторговельних палат (АНК) і Агентства зовнішньоекономічної діяльності та територіального маркетингу (GTAI), Роберт Кірхнер, Інґе Тошев,, аналітична записка 11, травень 2011 року
- Просування ПІІ в Україні: Рекомендації Щодо операційної структури, Олександр Кнут, Філіп Стед, Дмитро Науменко, аналітична записка 10, червень 2011 року
- Первинна документація в Німеччині, Олександр Кнут, Ілона Кайзер, аналітична записка 9, червень 2011 року

Всі роботи є у відкритому доступі на сайті Німецької консультативної групи http://beratergruppe-ukraine.de/?content=publikationen/beraterpapiere (з питань отримання регулярної розсилки, контактуйте info@beratergruppe-ukraine.de) та на сайті Інституту економічних досліджень та політичних консультацій http://www.ier.com.ua/ua/arhives_papers.php (з питань, які виникають, звертайтесь до: institute@ier.kiev.ua)